

Илази сваке недеље
на читавом табаку.

Претплата, огласи и до-
писи шаљу се уредништ-
ву „Гл. Народа у Н. Сад.

ГЛАС НАРОДА.

Цена је листу:
на годину 3 фор.
на осам месеци . . . 2 „
на четир месеца . . . 1 „
за Србију годишње 4 „

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВЧ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ, ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ
ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

Х Р И С Т О С С Е Р О Д И !

Христос се роди! У Петрограду и у Цариграду, у Атини и у Букурешту, на Цетињу и у Београду, у Карловци и Новоме Саду, у Вуковару и Темишвару, свуда, де се год са три прста крсти, ори се данас по храмови божија света песма: Христос се роди, славите. Данас небо и земља; анђели и људи, краљеви и пастири веселе се и славе рођење Христа Бога, та данас је божић.

Божић! О имали за Србина лепша о имали милија дана.

Имати верна друга свога, имати здраву децу своју, имати топлу собу своју, имати свога леба и вина, имати добру браћу и пријатеље своје, не бити ником ни крив ни дужан и дочекати да уочи божића пред кућом пушка пукне, да унесеш у собу бремене сламе, расипаш га по соби и говориш: Христос се роди, а деца и мушко и женско и мало и велико спустила се по слами те напред пијучу а мати им за њима квоче: пију, квочо, пију квочо, — та твоја су деца, та твоја је жена, твоја је слама а твој је и божић — на после сестиза сто у прочеље; на широком столу ти је вареник, ту резанци с медом и с ораси, ту је решето с божићним колачем, а око њега шеница и ораси, ту је „здравље“, ту „плуг“ ту „волови“ ту „виноград“ све од теста умешено, под столом ти уздице и амови раоник и мотива, да ти бог благослови рало и орало, семе и лозу; чељад ти се око стола прикупила, до тебе жена, и около деца, све своје рођено, да ти туђин не мути радости божићне; устанеш, узмеш четир ора бациш у десни буџак и рекнеш: у име оца, бациш у леви и рекнеш: и сина, окренеш се натраг и учиниш тако исто и духа светог, амин; а најстарији син на пољу за сваки ора по једну пушку избаци, и онда почнеш напред, жена и деца у глас за тобом: рождество твоје христе боже наш, а син прихваћа са двоцевком ду, ду, и улази унутра поздрављајући све: Христос се роди! Ваистину синко и брате, и ту се љубе и грле, отац и деца, муж и жена, мати и деца. Пуцај и сама пушко а певајте и ви зидови; та српска кућа слави

Христово рождество. Слава на небу Богу и на земљи мир!

Вечера прође, отац донео облицу и наместио бадњак, а деца ће да га чувају, ко не заспи цванцик и кад зазвони на јутрење залије бадњак вином цванцик је његов, неспавати једну ноћ, не за цванцик но за јунаштво, но не ни за јунаштво. Рождество је христово засијало свету новом светлошћу, истином божијом, та светлост мора се чувати да се неугаси у мраку црне ноћи, бадњак мора горети док се не роди дан, док неизађе сунце правде и истине а то је Христос Бог наш.

Ујутру најстарији син узима у рукавицу шенице и иде с котлом на бунар на воду, доноси воду у кујну, мати га пита, шта носиш а он одговара: Здравље и весеље. Леба и воде па си здрав и весео. За тим син полази марву и честита јој, бодехи је ражњем на коме је печено месо, да корисна буде. Онда иду сви у цреву, на јутрење; осим домаћице, која меси чешницу и кува ручак.

Све то имати, све то урадити и дочекати, имали лепше среће имали лепше славе, имали лепшег дана него што је божић.

Али у дане благовања сети се на дане сиротиње, сети се да има оца, који није кадар деци својој ни ора купити, сети се да има деце која навек гору бадњак да се огреју а никад им божић недолази, сети да има домаћина, којима је небо кров кућни а земља постеља, сети се ти кога је бог благословио, сети се ти у двору стакленоме и сиђи у трчану колебу, као што дођоше краљеви са истока у кошару у Витлејем да се поклоне у јасла рођеноме. И у дроњцима иде честита душа, и у блату налази се злата, опери га очисти га, па ће засијати и себи на дику и теби на хасну, одени заложу сироту, и прослави божић, као што доликује ономе, за кога је син божиј с неба сишао. Сетите се очеви и матере, браћо и сестре, којима је Бог дао, сетите се оних, који су бар око вас а срећа их је оставила. А шта да речем за ону браћу на далеко преко Дрине и Тимока: Нечекајте браћо

краљева са истока, неће вам они донети злато и сребро ливан и смирну. Бог и ви све вам је што имате. Ко сам себе неоставља и Бог га неоставља. Не надјејте се на књази!

Браћо сетите се сами себе, будите људи па кад ми одовуд поздравимо вас са христос се роди, а ви ћете нам весело одговарати: ваистину роди.

Дај боже то први божић био!

А сада желимо и вама тамо и нама овамо и свуда и свакуда, де год је крви српске и вере православне, ове године провели благе дне како могли, а до године како хтели од бога здравље а од цара мир, а читаоцима нашим, да им и догодине и у овоме листу, весело рећи можемо: Христос се роди! а и они нама, још веселије: ваистину роди.

Панта Поповић.

ПРЕД „БЛАГЕ ДАНЕ.“

(Свршетак.)

Наши су празници већином у зиму. У нашега народа није толико посла зими као лети, па са те стране не би нам шегодили. Дакако даније куће, где не би ваљало сваки дан радити, ал' је у нас већ уобичајено, да се тежак одмара, чим летину унесе. За друге раднике ваља други обичај.

Зимни свеци не сметају дакле толико послу и привреди. Али је ту друго нешто. Уз веће свеце иду у нас и постови, а баш и мањи свечацац (ако је крсно име) хоће свој пост. Ту ти је „божићни“ од неколико недеља (а за то време св. Никола и други свечари) Месојође прођу брзо, а ево ти одмах и „ускршња. часна“. И пред свечаре се пости и „једноуди“. Еле већи део зиме проведе наш народ у посту. Ја то не говорим о свим крајевима и о целом народу, (јер се већ по гдекоји простак наш отресао поста и једноуђења), него спомињем само за то, што знадем, да има још много њих, који се тога јако држе. Поред тога је и зимња храна у већине нашега народа (јер је готово цео сиромашан) тако худна, да се може постом назвати.

Па шта шегоди пост, кад се и онако не ради? А зар нисам и сам у почетку рекао, да све за зиму спремимо и зими поједемо?

Наш је пост тако удешен, да човек баш оно, што у храни највише треба, мора да напусти. Прави пост не једе ни меса, ни рибе; ни млека, ни сира; ни јаја ни масти. Па шта нам остаје? Вариво, хлеб и биљно уље, а гдегде је и оно забрањено.

Да вам дуго не тумачим, верујте речи, да се тиме човек не може „нахранити“. Он се можда може „наситити“, да није гладан, али не вреди оно, што се у нас вели: „Од чега сит, од тога и дебео.“ Човек се не храни, малаксава, па је од туда много слабији, кад навале каке болештине. Уз то долази још, да зими ваља више и снажније хране, да се више гладни, да се зими гори ваздух удише и т. д. С тога ћете видети (то лекари, који

пазе, добро знају), да је уз пост много више болесника, него за мрса. Особито важи то с почетка и свршетка поста. И то се зна, да је у нашега народа највише смрти зими.

Е, сада смо дошли до онога, чиме ћу вам доказати, да су благи дни и свечари велики непријатељи здрављу нашем. Рекох, је ли, да је највише болести с почетка и свршетка поста. А за што? Пред пост су покладе; ту се једе, пије, банчи, луди. Ко није о покладама озебао, тај се опио и препо, а ко и то није, тај се „очемерио“. Толико је истина, да је иза поклада највише болесника. С тога наш народ мисли, да ноћу за последњих поклада иду вештице по кућама, те стреле и гњаве људе. Од туда је и онај обичај у нас, да се последњих поклада мора појести чешаљ бела лука, и да се браве по вратима мажу њиме. Не, драги! немој јести лука, немој мазати луком врата, али умерено једи и пиј, пази да пијан и разгрејан не прозебеш, па нема вештица, да те даве.

Покладе прођу, а настане пост. Из највећег раскоша у јелу, пређе одмах наш народ у пост, а то исто значи што и глад. Та промена је тако јака, да је тело мора осетити. И осети је, и то тако, да му ваља само најмања повода, па да се одмах поболи. Та човек је спрема болести онда најслабији, кад махом промени свој начин живота. Ко се научио на посао, болестан је, кад не ради, а ко сваки дан меса једе, или ко сваки дан добро руча, мора осетити, кад по шест недеља не види „масна залогаја“. Дођу ли томе још какве заразе, ето ти онда готова болест. А шта ће за поста бити с болесницима и са слабом децом? Та њих храна, снажна храна, држи и крепи.

Рецимо, да је и пост мирно прошао. Свечар је у очи крсна имена преједноудио, а баш ако се и није постило и није једноудио, оно се „комрачило“ да само за „благе“ дане, за свечаре остане. Стомак му се научио на пост, на посну, мршаву храну. У очи свечара се све од посла уморило, да

од умора попада. Место сада да се мало поодмори, и да се по мало у мрс пређе, ударе седмак сутра дан у најјача јела и пића, у бдење и банчење. Ту је опет таке промене у храни и животу, да је тело мора осетити. Јуче трична киселица и вода, а каткад боме и ништа, а данас печено назиме иза врата на дрвеном ражњу, па сеци одњега колико ти драго, и црно вино да га у „марамима можеш понети.“ Јуче посао око припреме, а данас, сутра, а бог зна докле, „калаш“, бекријашење и све што снагу троши и здравље затире. Гладан, слаб, изнемогао од посла и нејела од јуче излажеш се данас најжешћим опасностима, што им не може одолети ни најуреднији живот. Па је ли да се разболиш? Зар непризнајеш, да је иза свечара толико болеснига, а баш и смрти?

Али што ја кривим свеце и свечаре, кад је томе пост крив? Крив је и пост а криви смо и ми само. Да није толико поста, не би ни толике славе било. Тек њих двоје у једно, те јаке, напрасне промене, потресу тело, те га и ослабе. На слабо тело наиђе најлакше болест, а је ли болести већ ту, онда јој се у нашега народа не зна права пута. С тога и јесте истина, да свршетком великих постова има исто толико болести као и почетком. Узрок је готово један и исти: брза, напрасна промена у начину живота и у храни.

Али и да није поста, наше славе биле би опасне по здравље наше. То смо видели већ спо-

четка из тога, како их слави. Сетите се сада јоште јутрења, црве пуцњаве (и несреће, што се при томе догоде) јахања на божић, игара, и беспутица, што се том приликом десе, па ће те морати увидети, да су ти обичаји у овом облику веома опасни. Опасни су по имање, по морал, а што је најглавније по здравље, дакле по напредак и срећу народну.

Мислићете, да сам ја противан посту и противан слави наших светаца и празника, кад тако говорим. Нисам. Ја у једну руку посту (зими) признајем неку заслугу, а и слави тој нећу да одричем лепоте, а баш и неке вредности. Па онда нисам рад, да се сударим с онаким обичајем народним, коме нисам дорастао. Али сам рад да и моје и ваше стоји. Може се и постити, може се и славити свечарство, али све то тако, да је без штете наше. За што да данас никако не једеш у славу или част кога свеца, а сутра опет у то исто име да се преједеш и опијеш. За што је пасуљ постан а јаје и месо није, кад у пасуљу има свега онога што и у месо. Пост је нека врста уздржања, нека казна за тело, па што онда у то исто име годиш телу? Пости, али паметно, мрси и слави, али паметно. Не претеруј ни једно ни друго, па не ћеш од њих штете имати. Та зар не кажеш и сам: „Ни мед ни јед.“ Али, то је само речено. Не буди ово тако!

М. Ј Батут.

САПУНА, ПА САПУНА, И ОПЕТ САПУНА.

Немој те ми замерити што вам нећу овде описивати „гмунденско језеро“ јер ја немам од народа пара — пак да идем да га украдем и да вам га препродам, ја ћу вама са свим нешто друго приповедити — али и то не ће бити харемскога падише проход — то само пишу славни „мужи“ од племена аврамова и кир-гогина — да добију турску печурку у виду ордена, али то је политика дакле — ја ћу просто да вам нешто причам о сапуну, али ни то нисам ја измислио него је то моја маја или мађија приповедала.

Дакле моја маја имала је зими кад су дуге вечери обичај говорити, шта ту то све по књигама пишу бојешта што се нас баш готово ништа не тиче и од чега се ничему неможемо научити, ево ја ћу да вам приповедим што сам од мога деде Тимотеја слушала; а то ће и вама требати, јер ево иду месојеђе, пак ће бити сватова, а многи и незна ни шта је најглавније за женидбу, те зато и има свака чуда и побора.

У старо доба имали су човек и жена једнога сина и хтели га женити, кад су женидбу углавили онда рекне отац сину да узме перо и папира пак да напише све оно што му мајка буде казала, да види шта треба за женидбу.

Син послуша оца, а мати рече сину: пиши синко — сапуна.

Син запише једанпут сапуна, и запита матер шта ће сада писати?

Па сапуна: одговори мати.

Син запише и по други пут сапуна и запита матер: Па шта сад мајко?

Па опет синко сапуна пиши, да шта ћеш друго.

Син запише и по трећи пут сапуна и запита мајку, на што само сапуна па сапуна па опет сапуна? а Мајка му одговори, та то је синко најглавније, људи се за свашта пре старају него за сапун, а овај је за женидбу и за многе ожењене људе, који хоће деце да имаду најнужнији, ако хоће да су вредни, чисти и здрави, јер жена мора не

само себе него и мужа и дечицу прати, купати и чисто држати, а за то јој је најглавнији сапун, та само запитајте коју младу колико је потрошила сапуна на годину и колико јој је друштво пак ћеш одмах видети је ли вредна чисменка или је лења, ђубре. За то синко спреми сапуна и подај жени увек сапуна кад год заиште, јер со тим ћеш учинити прво, да се неће моћи изговарати, немам сапуна — немогу прати, а друго да ће све чисто држати и пиркати, а треће имаће увек прилике да сама себи посла нађе и задаје, и неће никад пасти у нерадицу — злуредицу, а безпослоне жене и самом ће ђаволу двоје рогове натаћи а не камо ли са својим и мужевљевим образом се титрати.

Син је матер послушао и никад се није кајао. А шта велите кад би „фрише фире“ госпе и њихови мужеви набавили сапуна — одпустили по једну слушкињу и праљу, пак „фриши фира“ госпу метли за корито и у кујну, били заборавила „фрише фири“ картати се, или као што се та игра просто зове „цапар“ — дакле цапарити се, а зацело би не само то заборавиле, него би заборавиле и калуђерима свечане визите правити и руке им љубити, па и заборавиле би и отом свађати се, који је од она два талијанска мерника „интересантнији;“ а к томе би се за коритом толико брчкале да им не би требало лица, него би се без тога здраве биле, а праље их не би оговарале.

Јер преко дан радећи и бринући се шта ће сутра радити, једва би чекале да се мало одморе и што читаду, а о цалару ни спомена неби било. Пробајте па ће те се уверити.

Мени је мило било кад је маја српскиња овако приповедала о сапуну, јер сам читао да многи људи од књиге и знања мере образованости напредност народа по потрошњи сапуна, јер веле почем је за одржања здравља и живота човечијег чистота једно од најпоглавитији средстава, то који народ више сапуна троши, тај је и свестнији и вреднији од онога — који мало или баш ништа сапуна не троши — у том ће бити нешто истине, јер сравнишли лутајуће дротаре и Цигане па и калуђере са осталим народом — то ћеш се одмах уверити, да задај њихове нечистоте стоји у складу са њиховим не знањем и глупошћу, — и да они баш нимало или можда сасма мало сапуна троше.

Ово су добро знали и они инглешки великани властници и силеције, кад су прије много година прохарчивши земаљско благо па неимајући новаца ударили порезу на сапун, те се на сваку фунту морало плаћати, па кад је и то мало било, а они онда ударе не само на људе него и на жене па и децу неку главарину, док се једном случајно не

замету буна, у којој народ све господу и попове па и саме владике убијао и једва се умирио — те сада и они неплаћају ништа на сапун.

Али да је народу сапун и праље тако нужно то није знала само наша маја и Инглези и други свет, него то ето зна и мађарски министар Гици у Пешти, па зато је сада поднео предлог сабору, да се на једну кад у којој се свет куна удари годишњи намет од 20 ф. а. вр.

Али да богме шта је бриге Гици за купатила, Гици се ваљда никад и некуна, та он има 2—3000 ланаца земље, па ту има и оранице и шуме и рита — и свега што му треба, пак мари он што ће купање скупо бити, он има пара пак може платити а и платио је пак може измишљати намете, но ако сабор Гици послуша кијаћемо и ми овај намет, јер то све морају платити они који се кунају.

Но сада кад смо видели да нам је сапун тако потребан, да покушамо како јефтиније да до њега дођемо.

У старој српској кући па и код сами безкућника у нашим крајевима коље се сваке године по једно и више дебелу свиња, а по негде и оваца — ту треба онда све што је прљаво и масно те се неможе за јело или што друго употребити, остављати на страну у какав суд, овоме после додати ужежене чварге, маст из костију — дрождине лој из чирака, фењера и жижака и т. д. пак кад се накупи макар и само 3 вунте одмах можеш кувати сапун, — што ова маст и ужежени чварци смрде то ништа нечини, све ће то леп сапун бити, само немојте то носити одмах на вашар и трампити са Суботичким и Сегединским сапунарима, где на сваку оку овако побварене машчурине и чварака доплаћујете још по 15—18 и 20 новчића да добијете вунту сапуна а он после из сваке ове масти истера 2—3 ове сапуна, пак вам опет препродаје, те тако од тебе троструку хасну вуче.

Ако ти баш немаш подпуно скупљене масти и којечега за сапун, а ти можеш докупити од касана ма каковог нетопљеног лоја пак дометути, а ево како ћеш кувати сапун са угашеним кречом.

I.

У 8 холби воде и то мора бити кишница или дунавска или друга речна вода, јер бунарска је врло ретко која добра, успи воду у суд у ком ћеш кувати сапун пак нека мало проври, а чим проври а ти успи у воду једну вунту добре „соде“, кошта вунта 16—20 новчића. пак нека се прокува да се истопи, пак онда успи 1 и по фунту угашена креча, пак то све нека се опет бар по сата прокува док се и тај креч растопи, пак тек онда сасни у нутра три вунте оне масти или лоја што си за са-

пун спремио, па мешај и кувај бар 3 сата на ти-
јој подједнакој ватри. —

А да сазнаш је ли сапун куван, ти извади из
котла кашиком као ора велико парче, па га остави
да се олади, па га онда онако ладно мети у крај
једне крпе или кецеље и пробај да га процедиш,
и то тако да прстима здраво претиснеш, ако иде
само вода и маст кроз крпу, то га још кувај није
добар а ако се кроз крпу као ситне гљисте цеди
онда је сапун куван, скини с ватре па саспи у
чинију — сандуче или коританце па остави нека
се олади и стврдне а ти га изсеци како хоћеш и
троши. Ко хоће може пре него што сапун саспе у
какав суд да се лади — поквасите крпу и про-
стрти у суд па онда сасути сапун.

Овај ће сапун бити сав једнак и добар.

Има неки који, кад сапун већ куван буде на
вр. на ову горњу количину 1 добру кашику ситне
соли међу и мало прокувају, па онда свидају, но ми
ово никад нисмо радили — осим пробе, — јер онда
се одели мало бела сапуна а остало редко кад да
се као црни сапун згусне, и недобија се ни трећи
део сапуна, а и није бољи од онога, за то сваком
кажемо да се мане соли, па ће бити задовољан,
ово важи за онај сапун који је од многи слани
чварака и слане масти од печења и т. д. куван,
али ако је горња количина за сапун сам лој узет
онда можеш једну добру кашику соли у њега бацити.

Многи узимају опет у оваком размеру све што
треба за једно кување.

35 холби текуће воде или кишнице.

5 $\frac{1}{2}$ вунти соде.

5 $\frac{1}{2}$ вунти угашена креча.

14 вунти масти.

Ово све треба онако као што је горе речено 3
сата кувати и даље довршити:

Ако је мешто масти сам лој узет за сапун, онда
свему овом додај још једну добру шаку ситне соли.

II.

Осим овога начина кувају многе наше жене и
са неким кречом сапун, и то овако и у овом раз-
меру:

Узми 1 аков дунавске воде или друге какве реч-
не воде.

У ову воду успи 7 фун. добре соде па кувај
да ври, у једно буре или лужницу или повећи ча-
бар мети 5 $\frac{1}{2}$ вунти негашена креча, а кад вода
са содом буде врела а ти онда успи сав аков воде
на овај негашен креч, и то буре онда добро по-
кри ћебетом или чим другим.

Кад се вода и сода на креч сипа треба се до-
бро чувати да се онај што ради не полије шњом,
јер је цеђ врло љут.

Кад се овај цеђ кроз 1 сахат слегне, онда од
усута 4 вртаља воде остану 3 вртаља чиста кре-
ча, а један се вртаљ сталожити, од овога чистога
цеђа узми 2 фртаља и саспи у гвоздењак или кото
где ћеш сапун кувати, а одмах уједно успи 15
вунти машћурине — чварака или лоја — што си
већ спремио за кување сапуна, и онда кувај и ме-
шај без престанце 2 сата на тијој ватри, после
два сата кувања доспи полагано у котло још
један вртаљ цеђа кувај још један или је-
дан и по сата, којећеш и сам моћи пресудити
чим видиш да се сапун при мешању на лопатици
кад је горе издигнеш испреда као конци, знај биће
добар сапун. Међутим пробај га као што је већ
напред речено — са олаћеним парчетом у крај
крпице, па ако се цеди као гљисте а ти га сви-
дај с ватре и ради што треба.

На овај начин кад се само добро пазило буде
од 15 фун. масти засапун добићеш 30—35 ф. сапуна.

Кад си већ при крају кувања, и видиш да се
сапун при мешању на лопатици не испреда као
конци, него се онако воденикасто прогрушава, онда
си ма што покваријо — прекувај још мало — па
ако не дође себи а ти мораш бацити у њега једну
добру шаку ситне соли па још прокувати, докле
треба — али онда ћеш добити много мање сапуна,
него кад ти добро испадне, за то добро пазити.

Наше жене веле да је једино дунавска вода до-
бра за кување сапуна, држим да ће свака речна
вода добра бити, а и кишница, — само не бунар-
ска, но пробај те па ако који пут покварите, не
мој те одмах мене да изгрдите, него пробај на ново
док не погодиш.

Кад се сапун кува — не мора бити од 3—14
или 15 фунти прљотине масти за сапун, него може
бити и мање а може бити и више, али само према
томе прорачуни и додатак од соде и креча па и
воде, јер на мање или на више масти, оде мање
или више и онога другога. Што се више сапуна
уједно кува тим је боље и лакше, за то се могу
више њих уортачити па заједно кувати а сапун
поделити. Ако жене саме незнате да прорачунате
на количину масти — колико иде онога другога, а
ви запитајте били учу — било грча а било до-
мина или попу, па ће они већ разрачунати.

Пожурите се па кувајте сапун што пре јер —
може се Гица у Пешти досетити и на сапун на-
мет ударити.

Збогом за сада а ако ме не грдите кад сапун по-
кварите, ја ћу вам други пут приповедати, како мо-
жеш бити и директор многи новчани завода а и
зеленаш — дерач — т. ј. вухер — све у један
мах, па још поштен човек.

П К.

само себе него и мужа и дечицу прати, купати и чисто држати, а за то јој је најглавнији сапун, та само запитајте коју младу колико је потрошила сапуна на годину и колико јој је друштво пак ћеш одмах видети је ли вредна чисменка или је леђа, Ђубре. За то синко спреми сапуна и подај жени увек сапуна кад год заиште, јер со тим ћеш учинити прво, да се неће моћи изговарати, немам сапуна — немогу прати, а друго да ће све чисто држати и пиркати, а треће имаће увек прилике да сама себи посла нађе и задаје, и неће никад пасти у нерадицу — злуредицу, а безпослоне жене и самом ће ђаволу двоје рогове натаћи а не камо ли са својим и мужевљевим образом се титрати.

Син је матер послушао и никад се није кајао. А шта велите кад би „фрише фире“ госпе и њихови мужеви набавили сапуна — одпустили по једну слушкињу и праљу, пак „фриши фира“ госпу метли за корито и у кујну, били заборавила „фрише фири“ картати се, или као што се та игра просто зове „цапар“ — дакле цапарити се, а зацело би не само то заборавиле, него би заборавиле и калуђерима свечане визите правити и руке им љубити, па и заборавиле би и отом свађати се, који је од она два талијанска мерника „интересантнији;“ а к томе би се за коритом толико брчкале да им не би требало илица, него би се без тога здраве биле, а праље их не би оговарале.

Јер преко дан радећи и бринући се шта ће сутра радити, једва би чекале да се мало одморе и што читаду, а о цапару ни спомена неби било.

Пробајте па ће те се уверити.

Мени је мило било кад је маја српкиња овако приповедала о сапуну, јер сам читао да многи људи од књиге и знања мере образованост и напредност народа по потрошњи сапуна, јер веле почем је за одржања здравља и живота човечијег чистота једно од најпоглавитији средстава, то који народ више сапуна троши, тај је и свестнији и вреднији од онога — који мало или баш ништа сапуна не троши — у том ће бити нешто истине, јер сравнишли лутајуће дротаре и Цигане па и калуђере са осталим народом — то ћеш се одмах уверити, да задај њихове нечистоте стоји у складу са њиховим не знањем и глупошћу, — и да они баш нимало или можда сасма мало сапуна троше.

Ово су добро знали и они енглески великани властници и силедије, кад су прије много година прохарчивши земаљско благо па неимајући новаца ударили порезу на сапун, те се на сваку фунту морало плаћати, па кад је и то мало било, а они онда ударе не само на људе него и на жене па и децу неку главарину, док се једном случајно не

замету буна, у којој народ све господу и попове па и саме владике убијао и једва се умирио — те сада и они неплаћају ништа на сапун.

Али да је народу сапун и праље тако нужно то није знала само наша маја и Инглези и други свет, него то ето зна и мађарски министар Гици у Пешти, па зато је сада поднео предлог сабору, да се на једну кад у којој се свет куна удари годишњи намет од 20 ф. а. вр.

Али да богме шта је бриге Гици за купатила, Гици се ваљда никад и некуна, та он има 2—3000 ланаца земље, па ту има и оранице и шуме и рита — и свега што му треба, пак мари он што ће купање скупо бити, он има пара пак може платити а и платио је пак може измишљати намете, но ако сабор Гици послуша кијаћемо и ми овај намет, јер то све морају платити они који се кунају.

Но сада кад смо видели да нам је сапун тако потребан, да покушамо како јефтиније да до њега дођемо.

У старој српској кући па и код сами безкућника у нашим крајевима коље се сваке године по једно и више дебелу свиња, а по негде и оваца — ту треба онда све што је прљаво и масно те се неможе за јело или што друго употребити, остављати на страну у какав суд, овоме после додати ужежене чварге, маст из костију — дрождине лој из чирака, фењера и жижака и т. д. пак кад се накупи макар и само 3 вунте одмах можеш кувати сапун, — што ова маст и ужежени чварци смрде то ништа нечини, све ће то леп сапун бити, само немојте то носити одмах на вашар и трампити са Суботичким и Сегединским сапунарима, где на сваку оку овако побварене машчурине и чварака доплаћујете још по 15—18 и 20 новчића да добијете вунту сапуна а он после из сваке ове масти истера 2—3 ове сапуна, пак вам опет препродаје, те тако од тебе троструку хасну вуче.

Ако ти баш немаш подпуно скупљене масти и којечега за сапун, а ти можеш докупити од касана ма каквог нетопљеног лоја пак дометути, а ево како ћеш кувати сапун са угашеним кречом.

I.

У 8 холби воде и то мора бити кишница или дунавска или друга речна вода, јер бунарска је врло ретко која добра, успи воду у суд у ком ћеш кувати сапун пак нека мало проври, а чим проври а ти успи у воду једну вунту добре „соде“, кошта вунта 16—20 новчића. пак нека се прокува да се истопи, пак онда успи 1 и по фунту угашена креча, пак то све нека се опет бар по сата прокува док се и тај креч растопи, пак тек онда саспи у нутра три вунте оне масти или лоја што си за са-

пун спремио, па мешај и кувај бар 3 сата на тијој подједнакој ватри. —

А да сазнаш је ли сапун куван, ти извади из котла кашиком као ора велико парче, па га остави да се олади, па га онда онако ладно мети у крај једне крпе или кецеље и пробај да га процедиш, и то тако да прстима здраво претиснеш, ако иде само вода и маст кроз крпу, то га још кувај није добар а ако се кроз крпу као ситне гљисте цеди онда је сапун куван, скини с ватре па саспи у чинију — сандуче или коританце па остави нека се олади и стврдне а ти га изсеци како хоћеш и троши. Ко хоће може пре него што сапун саспе у какав суд да се лади — поквасите крпу и прострти у суд па онда сасути сапун.

Овај ће сапун бити сав једнак и добар.

Има неки који, кад сапун већ куван буде на вр. на ову горњу количину 1 добру кашику ситне соли међу и мало прокувају, па онда сеидају, но ми ово никад нисмо радили — осим пробе, — јер онда се одели мало бела сапуна а остало редео кад да се као црни сапун згусне, и недобија се ни трећи део сапуна, а и није бољи од онога, за то сваком кажемо да се мане соли, па ће бити задовољан, ово важи за онај сапун који је од многи слани чварака и слане масти од печења и т. д. куван, али ако је горња количина за сапун сам лој узет онда можеш једну добру кашику соли у њега бацити.

Многи узимају опет у оваком размеру све што треба за једно кување.

35 холби текуће воде или кишнице.

5½ вунти соде.

5½ вунти угашена креча.

14 вунти масти.

Ово све треба онако као што је горе речено 3 сата кувати и даље довршити:

Ако је мешто масти сам лој узет за сапун, онда свему овом додај још једну добру шаку ситне соли.

II.

Осим овога начина кувају многе наше жене и са неким кречом сапун, и то овако и у овом размеру:

Узми 1 аков дунавске воде или друге какев речне воде.

У ову воду успи 7 фун. добре соде па кувај да ври, у једно буре или лужницу или повећи чабар мети 5½ вунти негашена креча, а кад вода са содом буде врела а ти онда успи сав аков воде на овај негашен креч, и то буре онда добро покри ћебетом или чим другим.

Кад се вода и сода на креч сипа треба се добро чувати да се онај што ради не полије шњом, јер је цеђ врло љут.

Кад се овај цеђ кроз 1 сахат слегне, онда од усута 4 вртаља воде остану 3 вртаља чиста креча, а један се вртаљ сталожити, од овога чистог цеђа узми 2 фртаља и саспи у гвоздењак или кото где ћеш сапун кувати, а одмах уједно успи 15 вунти машћурине — чварака или лоја — што си већ спремио за кување сапуна, и онда кувај и мешај без престанце 2 сата на тијој ватри, после два сата кувања доспи полагао у кото још један вртаљ цеђа кувај још један или један и по сата, којећеш и сам моћи пресудити чим видиш да се сапун при мешању на лопатици кад је горе издигнеш испреда као конци, знај биће добар сапун. Међутим пробај га као што је већ напред речено — са олаћеним парчетом у крај крпиче, па ако се цеди као гљистиче а ти га сеидај с ватре и ради што треба.

На овај начин кад се само добро пазило буде од 15 фун. масти засапун добићеш 30—35 ф. сапуна.

Кад си већ при крају кувања, и видиш да се сапун при мешању на лопатици не испреда као конци, него се онако воденикасто прогрушава, онда си ма што покваријо — прекувај још мало — па ако не дође себи а ти мораш бацити у њега једну добру шаку ситне соли па још прокувати, докле треба — али онда ћеш добити много мање сапуна, него кад ти добро испадне, за то добро пазити.

Наше жене веле да је једино дунавска вода добра за кување сапуна, држим да ће свака речна вода добра бити, а и кишница, — само не бунарска, но пробај те па ако који пут покварите, не мој те одмах мене да изгрдите, него пробај на ново док не погодиш.

Кад се сапун кува — не мора бити од 3—14 или 15 фунти прљотине масти за сапун, него може бити и мање а може бити и више, али само према томе прорачуни и додатак од соде и креча па и воде, јер на мање или на више масти, оде мање или више и онога другог. Што се више сапуна уједно кува тим је боље и лакше, за то се могу више њих уортачити па заједно кувати а сапун поделити. Ако жене саме незнате да прорачунате на количину масти — колико иде онога другог, а ви запитајте били учу — било грча а било домина или попу, па ће они већ разрачунати.

Пожурите се па кувајте сапун што пре јер — може се Гица у Пешти досетити и на сапун намет ударити.

Збогом за сада а ако ме не грдите кад сапун покварите, ја ћу вам други пут приповедати, како можеш бити и директор многи новчани завода а и зеленаш — дерач — т. ј. вухер — све у један мах, па још поштен човек.

П К.

БАБА НАСТИН КВАРТИР.

Приповедка.

V.

Десет је сахата избијало, када се, све по шесторица уједноме реду, кренусмо са доке. Три велика барјака напред, а на стотину малих за њима. Ветар се игра са њима, те их диже и спушта. Милина је и страхота је погледати их. До Ђуприје код пиваре дођосмо Ђутајући. А онда запевамо, возбраној војеводје и спуштасмо се доле. Као поток, који се са брда слива, така је ђачка песма. Све што пред собом нађе све вата и носи даље. Ко се год на сокаку десио или је истрчао на сокак тај нам се придружио. Не дођосмо ни до горње чесме, а од потока река. Загушио се сокак, кола морају другим путем да надилазе. Што је друштво веће и песма је јача. Чула се чак на „воросову“ и „турској капели.“ Чуо је и директор и познао је тице по гласу. А ту сте, нећете даље. Он је појурио пред нас, а ми смо изашли пред њега. Баш се на пијаци сугубисмо. Ми певасмо: од свјаких нас бјед свободи, а директор повика: Стој! патрола! Сироме заборавио је, да патрола само ноћу иде, тако се иупрепастио и разљутио.

— Полиција, пандури!

Полицај дотрча, али је старац кржљавији и од стара директора.

— Та шта ћеш ми ти, де су пандури?

— Твој их је цензор одвео.

— Мој ђаво, — ето солдати, иди њих доведи.

Полицај отрча по Шајкаше, који чуваху стражу, али му капетан чита: Моји су момци ту да праве параду, па и то је парада. Шајкаш што је у Баба Настиним квартиру, био је синоћ код капетана, који је баш из његова села, и молио га је, да се он само са своји солдати немеша ни у што, а ми ћемо вели јуришити на пандуре, па еуд испало. Ми већ за то спремни бесмо, али ево пандура нема.

Уједаред дотрча и цензор. Директор га пита, де су пандури а он њему, одговора: у гробљу, а нама пун радости вели, браћо, завео сам војску, али нисам Вук Бранковић.

— Не ти си нам Обилић, одговори смо му и незнајући како би га лепше дочекали, дадосмо му један барјак у руке. Лепе кћери карловачке, девојке, које су знале и спремале се за дочек Ново Сађана бацаху у тај мах са прозора и нас цвеће, а синовица баба Настина мету венац на барјак, који је понео цензор. Лепше му награде не треба.

Ми незастадосмо него само мало лакше идосмо, као оно кола жељезничка, кад дођу на Ђуприју.

Директор кад виде да нема куда повуче се на страну, а ми заклигасмо тако јуначки, тако дивно: Радужеја невесто — да су и господину директору удариле сузе и да није директор пошао би био и он за нама.

Од пијаци даље све је већма растло друштво. Морао би се човек чудити, од еуд толики свет, кад је понедеоник! но Карловце суде само по главној улици, али нису само господа и трговци Карловчани. Са „воросова“, са „белила“, из „циганске мале“, испод „магарчева брда“ из „швапског краја“ све је то спустило се доле на главну улицу и придружило нам се. Код шпитаља гомила већ беше толика да је постала страшна. Поплашени истрчавашу на сокак становници дољњег краја. Баба једна одаде страх свој и речма: Еј наопако, барјаци! живио! пропали смо. Беш'те децо сад ће из града на нас пуцати.

— Небој се бако, повраћа се наша стара слава, хоћемо да бирамо војводу.

— И онда смо га бирали, жалосници и мени и њему, и сирота жена побеже унутра.

Скоро је једанајест било кад смо на агенцију стигли. Ново-Сађана још нема, пободосмо барјаке и чекасмо. Дунавом од Новог-Сада, чује се пуцањ топова. Пуцањ све јачи и јачи бива. Преко врбњака опажа се већем дим и ево изађе лађа на чистину, могаше се видети, али тако нејасно, као што беше нејасна судбина наше војводине. Лађа долазаше ближе а пуцањ све чешћи, и ево је већем на пушкетмет. Сва је у сами барјаци.

Живио! Живио! Живио! повикасмо ми са обале и док нам са лађе толико пута одговореше, лађа је приспела и на станицу. Незнам да ли је војвода у буни дегод тако дочекан али ниједан патријарх, ни један владика, кад иде у походе, није тако поздрављен као вођа са новосадске лађе, као Новосађани. Вођа беше човек средње величине, на леђи му беше сурка, кабаница, на глави калпак, на ногу опанци и на њима сребрне мамузе. То беше човек народан, демократа прави.

— Живио војвода српски! повикасмо ми неспоминући име војводино, јер још не бесмо углавили кога ћемо за војводу,

— Каквог војводу, Цара ћемо ми да бирамо, повика на то вођа новосадски, а ми видећи, да ми ни близу неумемо тако као он да желимо, ударисмо у најаче живио и хтедо смо га дићи.

— Сад браћо, напред, покажите нам пута у Сион, управо у дворе седога патријарха, рече вођа

новосадски. Наш барјактар крену се напред, а ми запевамо: Радо иде Србин у војнике и у војничком ходу пролажасмо кроз главну улицу карловачку.

Или грми или се земља тресе, могао је запитати седи патријарх, кад у двор приспесмо. Широка авлија дворска, једва беше довољна да се сместимо. Седи патријарх видећи нас кроз прозор поплашио се беше, чињаше му се, опет дођоше да га зову: на песак. У двору не беше сада као у буни оне грдне гомиле песка, али ми стајасмо на песку који је по читавој авлији дворској расут, та сам је двор на песковитој земљи зидан.

Депутација оде горе и поздрави патријарха. У депутацији беху и тројица баба Настиних ћака.

Депутација се сиђе и рече нам, да јој је патријарх казао, да он ни једне јоте од привилегија не попусти, а ми клиенусмо трипут: живио патријарх и одосмо из двора.

Ново-Саћан и разиђоше се, да се сместе. Ми се нехтедосмо још разилазити. Још је ваљало нам војводу поздравити, кад смо тако на окупу. Но

кога ћемо за војводу. Већина хоће Чарнојевића, а Шајкаш из баба Настиног евартира хоће Стратимировића. Завадили би се, но већина попусти да иду и Стратимировићу, да му виену: живио, али нико да нерекне војвода. Шајкаш мисљаше само ајте ви њему а за даље небрините се.

Одосмо Чарнојевићу поздрави смо га с уселиком: живио војвода, но он се нехтеде ни показати.

— Ето вам вашег војводе, реће Шајкаш.

У путу сретосмо Стратимировића. Сремац један, који је довезао неку господу, истрча пред барјактара, скочи колико је висок, удари шешир о земљу и повика: живио Татомировић, а генерал му пружи руке: фала чико, фала.

Сремац је војевао код Будисаве са генералом. Тај приказ занесе нас. Да смо сто пута дали реч Чарнојевићу, да ћемо га за војводу, сада би одустали.

Живио војвода Стратимировић! повикасмо као из једног грла и стадосмо бацати калпаке у вис, да је све перје из њих поиспадало.

(Продужиће се)

Л И С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

— У Шпанији ових дана прогласила је војска сина протеране краљице Изабеле Дона Алфонза за краља. Чија је војска онога је царство.

— Чује се, да је Турска наумила, да осам Турака из Подгорице, који су у познатом покуљу коловође били даде на смрт осудити и општењем породицама дати накнаду од неколико хиљада форината. Но чује се и да комисија турска није ништа израдила и да Црна Гора ври.

— Енглеска је позвала Турску, да изда ферман и у њему да допусти да Србија и Румунија могу склапати уговоре трговачке са страним државама и да не питају Турску. Ово саветује стара пријатељица турска стога, јер и без тога фермана, правиће Србија и Румунија уговоре трговачке ако усхту, а овако би се рекло, то они само за то чине, јер им је Турска допустила.

— Садашња влада српска хоће да такође иште од Турака град Зворник. Пређашња је осрамотила се у томе послу.

— Новине једне у Пешти, јављају, како Србе ћаке, који су у страним земљама на наука у писму њихови рођаци и другови из Србије позивају, да дођу кући, јер ће веле, скорим бити рата.

РАЗЛИЧНОСТИ.

(Пелагић) је затворен у Београду ово дана, што је прешао тамо, а забрањено му беше у Србији живити.

(Сноро сто хиљада форината) остаће влади земаљској у Загребу за ову годину сувишка. Она је добила на трошак 3159.000, а потрошиће само 3.105.000.

(Илија Сланкаменац из Карловаца) наименован је за привремена секретара код жупаниске судбена стола у Срему.

(Порезно звање у Корјеници) укида се са 1. јануаром и припада Госпићу и Оточцу.

(У крајини хрватској) има 6 дистрикта, 30 срезова, 7 варошких магистрата и 167 пол. општина. Месеца Аугуста, Септембра, Октобра и Децембра о. г. пропутовао је обрштар Гетлихер за 112 дана сва та места надгледајући земљу. Кажу да је обрштар по савести казао, де је шта добро и де шта фали, јер је само на пет места де крчме нема, дао се гостити.

(Жупанија крижевачка) наредила је са својим имањем овако: Оснива народну банку, из које ће се давати новац на хипотеку (земљу кућу.) Дудару даје крижевачкој земљеделској школи, али да мора народу у жупанији преко године давати племенитих расадница. Оснива фонд за издржавање народних школа. Шпитаљу у Крижевци даје 3502 фр. да је дужан из жупаније болеснике примати.

(Жупанија пожешка) сто хиљада свога иметка одређује за издржавање и подизање народних школа, а других сто хиљада за оснивање народне заложнице, одакле ће сељани на залогу новаца у зајам добивати.

(Жупанија сремска) дала је своје зграде влади под кирају. 18 000 фор. одредила је као фонд за издржавање народних школа. С фондом ће управљати одбор из жупаније сремске.

(Хајину доле за порез). Медијашки егкелутор сретне једну влахињу на сокаку и скине јој ћурјак с леђа; за то што је њен брат дужан порцију. Други би поштен човек дошао за отимање на робију.

(Немојте ме, и онако не хасни.) Некакав лопов, који је у Пруској због крађеи због скитње једанаест пута био осуђен, имао је не давно у Градцу пред поротом одговарати због крађе. Кад је државни одговорник предложио, да се казни

од пет до десет година, уписао је оптуженога председник има ли још шта казати, чим се мисли помоћи. „Не,“ одговори оптуженик, „но сам хтео високи збор судаца замолити, нека ме не казни општро. Ево ме, сад очито и од срца говорим: чим човека дуже затварају, тим је он гори. Верујте ми господо, говорим Вам живу истину, коју сам на себи опазно. Да ме у Пруској небуду због неколико прљавих форината затворили осам година, никад мене посве овако опака. Судите дакле разборито и сетите се, да су пруски закони од мене учинили лупежа.“

(Учитељска среска задруга у Баваништу) установила се пр. месеца но једва, јер учитељи недођоше у довољном броју на скуп.

(Школе Српске у Панчеву) остају и надаље вероисповедне а плаћаће их политична општина. На скупштини, кад се о томе решавало држали су Немци протестанти уз Србе.

(Риста Телечки) приседник сиротињског стола у Кикинди, брат пок. Лазе Телечког добио је 11 о. м. на малој лутрији 900 ф. Баш му је Бог учинио, што издржава сирочад свога покојног брата.

(Кузмановић) парох из Клареје осуђен од кривичног суда у Кикинди, да плати 300 фор. и вр. што је венчао једног рекрута без дозволе.

(Чудно сроство). Ту скоро беше се понео један човек у Паризу на ограду од моста, науман да скочи у Сену. али баш у тај мах ухвати га један други, који је туда прошао, задржи и запита га, зашто је хтео скочити у воду.

— Због несретне женитбе, одговори онај.

— А. а, знам, неверство

— Није, рећи ће онај што се хтео утопити, моја је жена верна, не може бити вернија. Него су други јади. Чујте само што ћу вам причати, па ми онда кажите, може ли човек, који то све у глави има, и даље мирно живети а да не пољуди.

Моја је жена била удовица и довела ми је кад сам је узео, ћер од 18 година. Ову моју пасторку заволи мој отац, који је био удовац и код мене живио, и ожени се с њоме. И тако мој отац буде мене и отац и зет; моја пасторка — и пасторка и мађија; ја моме оцу — и син и таст; моја жена моме оцу — и снаха и ташта; жена мога оца мојој жени — и ћер и свекрва; моја жена њојзи — и мајка и снаха; моја жена мени — и жена и баба; ја мојој жени — и муж и унук; ја жени мога оца — и очув и син; мој отац мојој жени — и свекрв и зет.

Али није само то — тек сад долазе чуда!

Моја жена роди сина, и тако он буде мени — и син и (као брат моје мађије) ујак; ја њему — и отац и нећак; он мому оцу — и шурак и унук; мој отац њему — и ћед и зет; жена мога оца њему — и сестра и баба; он њојзи — и брат и унук; он мојој жени — и син и праунук; она њему — и мајка и прабаба; ја њему — и отац и нећак и прадејед; он мени — и син и ујак и праунук. Па на несрећу породи се и жена мога оца и —

— Доста, молим те, доста, рече му човек, сад те разумем.

(Шеретлук с огласи) У западном свету, са огласима се тера велики шеретлук Људи се домишљају од сваке руке како ће и којим путем да огласе своју робу, или оно што желе, или пак оно што им треба. Од огласа није остала поштеђена ни улица, ни башта ни клупа у њој, ни лађа, ни соба у жељезничким колима ни омнибус, ни проста кола, ни вид, ни калдрма, па ни сам човек. Али пре свију земаља, Америка је, као и у свему, тако и у овоме, права отаџбина огласких шеретлука. Тако је тамо, у вароши Чикегу, по-

штовани одбор општински, старајући се о благу својих суграђана, и користећи се временом у коме све за новац бива, објавио да даје под кирију леђа својих пандура и служитеља ради објава сваког рода. У другом једном месту у Омахи дозвољено је да се на придикаоницама у цркви лепе објаве, а тако исто да се и на стражњим листовима у требницима и молитвеницима могу штампати разне објаве. И кажу, да се ни поштовани варошки главари ни пречасни душепопечитељи не кају за овај „савремени“ корак, нарочито ови последњи, којима ова допуштена слобода доноси. „Бога молећи“, лепо крајцарицу, јер се о крајеве њихових светих књига јагме ради огласа нарочито кавеције, механиције и касани.

Данашњи је број „Гласа народа“ последњи и години овој. Први број за годину 1875. изаћиће на ново лето. Због тога, што смо врло неуредно преко читаве трећине добивали предплату, нисмо често могли да на време експедирамо лист, чекајући да се скуцка колико је нужно за билеге; од нове године јамчимо, да ће од наше стране свака се сметња уклонити а и на пошту ћемо назити, с тога молимо данас досадањи предплатници са досадањег одоцњавања не напусте, та ми смо и онако скупо платили уређивање овога листа у последњој трећини.

Списак о томе шта је све изашло ове године у „Гласу народа“ штампашемо и разаслати скорим. (Ур.)

О Г Л А С.

Један шилдбирцуз са 5 соба, кујном, предсобљем, и подрумом, после друга кућа са две собе, штала, шупа, подрум и кулача, и велика красна башта са воћем и виновом лозом, даље чардак и леденица даје се од нове године 1875. до 1877 под аренду а и на вечито ће се продати. Акциз је у граници по акову, вино 26 н, ракија 57 н., пиво 19½.

Ко би дакле хтео или под аренду узети или купити поменути реалитет са правом точења пића нека се обрати на Милоша Коларова у Чуруг бр, 379.

У ЛЕБАРСКОМ СОКАКУ

За Божић, за балове, за венчање, особито лепи и фини рукавица, у 10% јефтиније нег свуда, изволте се осведочити, и то само код

Аугуста Циглера

2—4

рукавичара у Новоме Саду.

У ЛЕБАРСКОМ СОКАКУ.